

OUTI MÄKINEN

Karu planeetta

KIRJA

RAKKAUDEN

KAIPUUSTA

HELSINGISSÄ KUSTANNUSOSAKEKYHTIÖ OTAVA

Korjattu painos

© Outi Mäkinen ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2020

Graafinen suunnittelu: Emmi Kyytsönen

Roberto Juarrozin ensimmäisen nimettömän runon suomentanut Tarja Roinila. Roberto Juarrozin toisen nimettömän runon suomentanut Taina Helkamo. Octavio Pazin runon *Unohdus* suomentanut Pentti Saaritsa.

Sitaatin E.E.Cummingsin runosta suomentanut Kristiina Drews.

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2021

ISBN 978-951-1-38095-5

Sisällys

Alkusanat	7
Ei mitään vakavaa	11
Karu planeetta	45
Hullu kissanainen	67
Syväjää	85
Yhden hengen huoneesta lisämaksu	115
Nirso akka	133
Siitä mistä ei puhumalla selviä	153
Jensin otsakiehkura	179
Kurkkupastilli ja muita kuolemanvaaroja	197
Kiitokset	213
Lähteet	214

Alkusanat

Tätä kirjoittaessani, 36-vuotiaana, en muutamaa nuoruuden lyhyttä ja myöhempää epämääräistä suhdetta lukuun ottamatta ole koskaan ollut parisuhteessa. Yksinäisyyteni ja rakkauden kaipuuni ovat aihe, josta en ollut kuvitellut kirjoittavani. Suurin syy aiheen välttelylle oli häpeä, toiseksi suurin se, että epäilin, olisiko tarinani muille kovin kiinnostava tai yleisesti merkittävä.

Keväällä 2018 luin kuitenkin Saara Turusen romaanin *Sivuhenkilö*, ja jokin alkoi kyteä. *Sivuhenkilön* kertoja, nuori kirjailijana, on lopen tympääntynyt kirjallisuuden kaanonin miesvaltaisuuksiin. Hänen innoittamana kävelin lähikirjastooni ja tein kokeen: pyysin kirjastonhoitajaa suosittelemaan minulle naisten kirjoittamia klassikkoteoksia.

Kirjastonhoitaja joutui miettimään vähän liian pitkään. ”Jane Austen?” hän ehdotti lopulta. ”Tai Toni Morrison?”

”Kiitos, he ovat jo tuttuja”, vastasin. ”Olisiko muita?”

Pyörimme hyllyjen välissä, kirjastonhoitaja hiukan noloisaan ja minä rauhoittavasti hymyillen. Hetken päästä hän otti hyllystä jonkin uutuuden ja totesi, ettei kyseinen kirja kylläkään ollut klassikko, mutta oikein hyvä silti. Kiitin taas ja toistin kysymykseni, sillä en halunnut luovuttaa.

Lopulta kirjastonhoitaja muisti Virginia Woolfin. ”Oletko lukenut?” hän kysyi.

Kerroin, että en ollut, ja hän vaikutti huojentuneelta. Kirjastokin oli sulkeutumassa.

”Minun täytyy vähän vielä miettiä tuota”, kirjastonhoitaja sanoi lähtiessäni, ”hyvä kysymys kyllä”.

En usko kirjastonhoitajan häkeltyneisyyden johtuneen ammattitaidon puutteesta, vaan siitä, että hänelle ei usein esitetty tällaista pyyntöä. Olinhan minäkin elänyt suurimman osan elämästäni kiinnittämättä juurikaan huomiota siihen, että enemmistö lukemistani kirjoista oli miesten kirjoittamia, saati siihen, keiden tarinat ovat kirjallisuushistorian saatossa jääneet kokonaan kertomatta.

Jo ennen *Sivuhenkilöä*, erityisesti #metoo-liikettä koskevien uutisten ja artikkelien lukemisen myötä, olin alkanut pohdita unohtettuja ja hiljaisia naisia ja muita sukupuolensa vuoksi syrjittyjä. Heitä, jotka mahdollisuuksien puutteen, ympäröivän yhteisön arvojen tai järjestelmällisen vaientamisen vuoksi ovat jääneet vaille ääntä. Kaikkia niitä naisia, jotka ovat eläneet, mutta joiden kokemukset ja ajatukset eivät ole tulleet kerrotuiksi. Olin ollut tietoinen heidän olemassaolostaan, mutta vasta nyt, kirjastosta kotiin kävellessäni, aloin tosissani miettiä, mitä he mahtaisivat minulle sanoa – mitä minun häpeämisestäni ajattelisivat nämä historian sivuuttamat, joille oman tarinansa kertominen ei koskaan ollut todellinen vaihtoehto.

*Omassa huoneessa*² Virginia Woolf puhuu minulle – ja kaikille muille kirjoittaville naisille – yhdeksänkymmenen vuoden

takaa: Siksi pyydän teitä kirjoittamaan kaikenlaisia kirjoja, olemaan epäröimättä minkään aiheen kohdalla, miten tahansa vähäpätöisen tai laajan. Rehdisti tai kepulikonstein, te toivottavasti hankitte tarpeeksi rahaa matkustaaksenne ja ollaksenne joutilaana, pohtiaksenne maailman tulevaisuutta tai menneisyyttä, uneksiaksenne kirjojenne päällä tai maleksiaksenne kadunkulmissa ja antaaksenne ajatustenne vanan kastua syvään virtaan.

Hyvä rouva Woolf, vastaan pyyntöönne.

Ei mitään vakavaa

Viisivuotiaana sain syntymäpäivälahjaksi hääponin. Se oli ihan lahja ikinä. Sen harjassa ja hännässä oli sateenkaaren värit pastellisävyissä, ja sen lavoissa oli kimaltavia pilkkuja. Muuten se oli valkoinen, kuten hääponin kuuluu olla. Sillä oli häämekko, sormus, pitkä pitsihuntu ja kengät, joiden kärjissä oli rusetit. (Yksi kengistä katosi eikä löytynyt enää, vaikka sitä kuinka etsittiin.)

On kiinnostavaa pohtia, mikä teki juuri hääponista niin ihanan. En muista leikkineeni sillä häitä tai miettineeni, kuka voisi olla hääponin sulhanen. Silti ihanuus perustui nimenomaan häihin, siihen että hääponi oli morsian. Morsiamuudessa oli salaperäistä taikaa, sellaista, mikä ei selittynyt vain pitsihunnulla tai rusettikengillä: siihen sisältyi lupaus jostakin kauniista ja hyvästä.

Kasvoin kaksilapsisen perheen kuopuksena. Minulla oli koti, jossa rakastettiin, luettiin paljon kirjoja ja puhuttiin vähän liian vähän.

Olin ihan iloinen mutta vähän arka lapsi. Ujostelin vieraita ihmisiä, ja uusissa tilanteissa yleensä tarkkailin mieluummin kuin osallistuin. Leikeissäkin jättäydyin usein seuraajan roo-

liin, myönnyin kaverin aloitteisiin, ja minusta oli ihan mukavaa leikkiä myös yksin. Piirsin, ompelin barbeille asuja ja keksin tarinoita päässäni.

Koulussa en ollut koskaan luokan suosituimpia, mutta en hyljeksittykään. Minulla oli aina joku paras kaveri. Koulussa oli kivaa siksikin, että olin taitava ja nautin oppimisesta.

Kasvaessamme luokan hierarkia korostui. Ylimpänä olivat suosittut tytöt. Välillä sain olla heidän kaverinsa ja välillä en. Kaveruus vaihteli jatkuvasti ja sattumanvaraisesti. Suosittuus perustui äänekkyyteen ja itsevarmuuteen, ja ala-asteen edetessä yhä enemmän kokeneisuuteen, siihen että *tiesi asioita*. Minulla ei ollut mitään noista ominaisuuksista.

Kerran liikuntatunnille mennessä kuulin, kun tytöt puhuivat jostain poikabändistä.

”Kuka sinusta on paras?”, he kysyivät minulta. En kuitenkaan ymmärtänyt, mistä oli puhe, enkä osannut nimetä yhtään bändin jäsentä.

”Etkö oikeasti!” tytöt huusivat epäuskoisena, ja minua nolotti, kun en käsittänyt, mikä poikabändissä oli niin hienoa.

Tosielämässä minulla oli kyllä ihastuksia. Poikia ujustelin kuitenkin erityisesti. Ehkä se johtui pikkuhiljaa kasvavasta ymmärryksestä, että heidän silmissään en ollut arvioinnin kohteena ainoastaan luokkakaverina tai ihmisenä, vaan myös tyttönä. Koska en ollut sellainen kuin suosituimmat tytöt, päättelin, että olen tyttönä jotenkin epäonnistunut. Tuo tunne liittyi paitsi ujouteeni, enenevässä määrin myös siihen, että koin olevani jotenkin *myöhässä*.

Kolmannella luokalla koulussa liikunnanopettaja näytti, miten tamponi toimii, laittamalla sen vesilasiin. Näin vedessä laajenevan tupon enkä taaskaan käsittänyt, mistä puhuttiin, mutta tajusin, että kyseessä oli jotain, mikä minun pitäisi tietää. Yksi luokkakavereista sanoi, että hänellä olivat kuukautiset jo alkaneet ja että ne tunsivat nipistykseenä alavatsassa. Minä en ymmärtänyt, mitä kuukautiset tarkoittivat. Jotenkin onnistuin haakeutumaan toisen yhtä hämmentyneen seuraan, luokkakaverini, jonka kotiin menimme koulun jälkeen ja joka soitti äidilleen töihin kysyäkseen, mitä kuukautiset ovat.

Siitä alkoi odottaminen. Odotin kuukautisten alkamista, rintojen kasvua, ensisuudelmaa, ensimmäistä poikaystävää, teini-iässä ensimmäisiä seksikokemuksia; aikuiseksi tultuani oikeaa parisuhdetta, yhteen muuttoa, naimisiinmenoa, vauvoja – kaikkea sitä, minkä käsitin naisen elämänpolkuun kuuluvaksi. Kypsyin fyysisesti vain hiukan myöhemmin kuin ikätoverini keskimäärin, mutta se yhdessä ujouteni kanssa sai aikaan sen, että aloin jo ala-asteikäisenä kokea epämääräistä vääränlaisuutta ja häpeää siitä, minkälainen olin. Tuntui, että asiat, joita muille tapahtui, eivät tapahtuneet minulle, minkä täytyi merkitä sitä, että minussa oli jotain vikaa.

Pahinta oli, että silloin kun jotain meinasi tapahtua, en osannut toimia. Myöhemmässä vaiheessa kolmatta luokkaa kaksi poikaa kysyi minulta ja kaveriltani, alammeko olla. Aloimme. Pari päivää myöhemmin kaverini kuiskutti minulle puukäsityöluokan komerossa, että pojat olivat kertoneet jättävänsä meidät, koska ”emme tehneet mitään”. Olin taas ihan ulalla.

Mitä meidän olisi pitänyt tehdä? Tietävämpänä kaverini osasi kertoa, että pojat olivat tarkoittaneet pussailua ja sen sellaista. Hävetti, että en ollut itse tajunnut sitä, mutta en myöskään tiennyt, miten minun olisi käytännössä pitänyt toimia, vaikka olisin tajunnutkin. Ajatus pussailusta tuntui hämmäntävältä ja vähän pelottavaltakin.

Rinnat eivät kasvaneet. ”Lauta!” pojat huutelivat. Häpeä painoi ryhtini kasaan, kun yritin piilotella litteää rintakehääni katseilta. Huonon ryhdin seurauksena lapaluut töröttivät selästäni kuin siiventyngät. Niitäkin pojat osasivat pilkata.

Kuudennella luokalla sain kaikesta huolimatta ensisuudelmani. Silloin sain hetken aikaa tuntea olevani lähes normaali. Tapahtuma oli kauhistuttava ja ihana. Kauhistuttava siksi, että se tapahtui vieraiden lasten katseiden alla ja olin kuolla jännitykseen (ihastukseni oli toisesta koulusta ja olimme hänen luonaan kotibileissä), ihana siksi, että tykkäsin hänestä valtavasti.

Seitsemännellä luokalla minulla oli erään toisen pojan kanssa seurusteluyritys, joka kuitenkin loppui alkuunsa, sillä olin hänen seurassaan koko ajan niin hermostunut ja epä-määräisen noloissani, etten halunnut jatkaa suhdetta. Muuten yläaste sujui hyvin. Minulla oli ihan kiva luokka ja hauska paras kaveri, jonka kanssa lähettelimme toisillemme tunnilta lappuja ja saimme naurukohtauksia. Yläasteen aikana minulle kasvoi vihdoinkin rinnat ja kuukautiset alkoivat. Kun yksi minua ala-asteella pilkanneista pojista kommentoi hyväksyvästi muuttunutta ulkomuotoani, se ei kuitenkaan tuntunut

kivalta, vaan ahdistavalta – kuin hän tahtoisi yhä vain nolata minut.

Kuukautisten alkamisesta en kertonut kenellekään, sillä käsitin, etteivät ne olleetkaan ensisijaisesti hieno, vaan jostakin selittämättömästä syystä salattava asia. Kun menin ostamaan lähikioskilta terveysseiteitä, kioskin täti häkeltyi ja punastui ja sulloi sidepaketin nopeasti ruskeaan paperipussiin, niin että minusta tuntui kuin olisin ostanut jotakin vaarallista ja kiellettyä.

Lukion alkua edeltävänä kesänä päädyin yhteen pojan kanssa, jolta olin saanut ensisuudelmani. Taas oli ihanaa ja pelottavaa. Olin alituisessa jännitystilassa, eivätkä sanat tahtoneet tulla suusta. Vajaan puolen vuoden seurustelun jälkeen kerroin hänelle haluavani erota. En osannut selittää hänelle, miksi, sillä en oikein itsekään tiennyt. Kai oli vain niin, että taitoni eivät riittäneet käsittelemään kaikkia niitä tunteita, joita seurusteluun liittyi.

Näin jälkikäteen ajatellen sellainen on ihan ymmärrettävää, kun on 16-vuotias. Mutta silloin suhteen päättymisen oli minulle taas yksi todiste lisää siitä, että olin epäonnistunut, koska en pystynyt johonkin, mihin minun olisi pitänyt pystyä. Tunsin syyllisyyttä poikaystäväni jättämisestä. Syyllisyyttä voimisti se, että en ymmärtänyt oman käytökseni syytä.

Lukion kolmannella luokalla olin toivottoman ihastunut poikaan, joka ei olisi voinut olla vähemmän kiinnostunut minusta ja oli kai siksi turvallisempi ihastumisen kohde. Poika tiesi tunteistani, sillä välitunneilla tavoittelin sitkeästi hänen

katsettaan, joka kuitenkin harhaili aina ohi minusta. Hänen torjuntansa sai minut ihastumaan aina vain kovemmin. Haaveilin paitsi hänestä, myös siitä, että pääsisin osaksi kaveriporukkaa, jossa hän hengasi. Se ei oikein onnistunut. Minua pidettiin ihan ymmärrettävästi vähän outona ujouteni takia, sillä en kyennyt sellaiseen luontevaan kanssakäymiseen, jonka muut tuntuivat hallitsevan.

Ujon tragedia on, että jännittäminen saattaa ulospäin näyttäytyä torjuvana tai ylimielisenä olemuksena – ujo on helppo tulkita väärin, sillä hän antaa niin vähän vihjeitä sisäisestä todellisuudestaan. Jos ihminen sosiaalisissa tilanteissa jatkuvasti pelkää joutuvansa kielteisen arvostelun kohteeksi, hän saattaa tahtomattaan sabotoida itseltään mahdollisuuden saada aikaan aidon yhteyden muihin, tulla nähdyksi ja hyväksytyksi omana itsenään.

Yhtenä päivänä sain kuulla erään ihastukseni kavereista todenneen, että ei pidä minusta. Päätin, että varmaan kaikki muutkin tuossa porukassa, ihastukseni mukaan lukien, ajattelivat minusta samalla tavalla. Toki tuntui vähän epäreilulta, että tuo poika ei ollut koskaan edes yrittänyt jutella kanssani – hän ei siis tuntenut minua ollenkaan – ja silti hän oli langettanut minulle niin keveästi sellaisen tuomion. Samalla kuitenkin ajattelin ansainneeni sen. Mitä pitämisen arvoista minussa olisi oikeastaan ollutkaan?

Tästä huolimatta elättelin yhä romanttisia toiveita, ja tein kaikkeni hakeutuakseni ihastukseni läheisyyteen. Muutaman kerran pääsin erään kaverini siivellä kuokkavieraaksi hänen

kotibileisiinsä, joissa istuin seinäkukkasena, sillä en tiennyt miten olla. Minusta vaikutti, että kaikki muut osasivat olla rennosti keskenään: heillä oli sisäpiirijuttuja, joita en ymmärtänyt, ja he pitivät hauskaa. Minä en osannut ottaa osaa keskusteluihin ja häpesin itseäni, joten pysyin hiljaisena sivussa, äärimmäisen tietoisena siitä, että minua ei ollut kutsuttu, ja silti salaa toivoen, että joku huomaisi ja hyväksyisi ja ottaisi mukaan.

Yhden kerran kävi niin, että talo piti äkkiä tyhjentää vieraista, varmaankin siksi, että vanhemmat olivat tulossa kotiin ennakoitua aiemmin. Menin keittiöön, jossa ihastukseni veli oli alkanut vauhdilla siivota, ja kysyin, voinko auttaa.

”Painu sinä vittuun”, hän vastasi.

Samoihin aikoihin kotona oli hankalaa, ja vähän kerrassaan vajosin mielentilaan, jonka olen jälkikäteen ymmärtänyt ensimmäiseksi masennusjaksokseni. Kävin välituntisin vessassa itkemässä. Tunsin oloni arvottomaksi ja valtavan yksinäiseksi. En osannut pyytää mistään apua.

Kolme viikkoa ennen ylioppilasjuhlia menetin neitsyyteni. Olin puolitoista kuukautta vaille 19, ja paine päästä neitsyydestä eroon oli valtava; oletin kuulemieni puheiden perusteella, että olisi äärimmäisen myöhäistä ja noloa olla neitsyt vielä 19-vuotiaana.

Oli lauantai-ilta. Pyöräilimme erään kaverini kanssa kotikaupunkini keskustaan, missä menimme baariin. Baarissa joimme drinkkejä ja tanssimme. Jossain vaiheessa meille tulitiin juttelemaan, ja saimme kutsun jatkoille. Otimme kutsun vastaan.

Jatkot olivat ennestään tuntemattoman, suunnilleen ikäisemme pojan luona. Minusta ja kaveristani oli tosi hienoa, että pojalla oli oma kämppä, jossa pitää bileitä. Siellä oli paljon porukkaa, toisten kaupunginosien nuoria, joista en tuntenut ketään. Vessasta tullessani joku mies tuli hymyillen vastaan ja halasi noin vain. Menin hänen kanssaan istumaan sohvalle, jossa hän jatkoi halailua ja siirtyi siitä pian pussailuun. Kaikki se tuntui käsittämättömän mahtavalta. Yhtäkkiä olin ilmeisen suosittujen ihmisten bileissä, joissa kukaan ei vihjannut, ettei minun kuuluisi olla siellä – ja kaiken lisäksi joku halusi minua.

Mies oli minua viisi vuotta vanhempi vaihto-opiskelija. Jatkoilta lähdin hänen mukaansa. Kaverini lähti kotiin. Erotessamme kaverini kysyi: ”Oletko ihan varma, mitä olet tekemässä?” Vastasin olevani.

Kävellessämme mies piti minua kainalossaan. Juttelimme. Yritin vaikuttaa fiksulta, mutta se oli vaikeaa, kun piti puhua englantia. Yhtäkkiä mies alkoi naureskella puheäänelleni. Hän matki ääntäni ja selitti, että hänen mielestään kuulostan ihan 14-vuotiaalta. Olin kuulemma muutenkin ikäistäni nuoremman oloinen. Häpeä humautti lävitseni. Olin sittenkin paljastunut; en ollutkaan oikea nainen.

Mies vei minut asuntoonsa. Se oli pieni yksiö opiskelija-asuntolassa, ei kaukana keskustasta. Yksiön seinällä oli jalkapallojoukkueen juliste. Istuimme sängylle.

Ei ole selkeää hetkeä, jolloin paha alkoi tapahtua, eikä siksi myöskään ole hetkeä, jolloin sen olisi voinut pysäyttää. Ensin tuntui hyvältä. Sitten se, mitä hän teki ja halusi minun tekevän, alkoi tuntua vastenmieliseltä. Siinä vaiheessa, kun hän työntyi sisääni ilman kondomia, tunsin äkillisen kauhun. Miksi hän ei ollut laittanut sitä? En halunnut suojaamatonta yhdyntää, mutta oli liian myöhäistä – se oli jo tapahtunut. Sattui. Ajattelu oli muuttunut oudon vaikeaksi. Käsitin vain, että halusin ajan kuluvin nopeasti, joten takerruin ajatukseen, että pian kaikki olisi ohi. Mutta aika tuntuikin hidastuvan, ja hän käänsi minut toisin päin. Se, mitä hän teki seuraavaksi, sattui vielä enemmän. En halunnut sitä niin, mutta hän vain teki sen kysymättä. Huusin kivusta. Hän ei reagoinut huutooni vaan jatkoi, jatkoi, jatkoi.

Kun se oli ohi, makasimme sängyllä. Hän hymyili minulle. Hymyilin takaisin. Yhtäkkiä asunnon ovi avautui ja huoneeseen tuli kolme miestä, hänen kavereitaan, heillä oli kai avaimet. En olisi halunnut heidän tulevan sisään ja näkevän minua alasti. Jostain syystä käteni hakeutuivat kuitenkin kasvojeni peitoksi, eivätkä vartalon.

Miehet olivat äänekkäitä ja iloisia. Koska he puhuivat minulle vierasta kieltä, en tiennyt mitä he sanoivat, mutta heidän naurustaan päättelin, että he vitsailivat. Yksi heistä oli vetänyt hupun kasvojensa eteen niin, etten voinut nähdä, kuka hupun alla oli.

Kun sain noustua istumaan sängyllä, paljastui, että laka-noissa oli verta. Huoneeseen tulleet miehet nauroivat yhä lisää ja taputtelivat kaveriaan selkään. Ilmeisesti hän oli heidän mielestään tehnyt jonkin uroteon. Yritin nauraa heidän mukanaan.

Jossain vaiheessa miehet poistuivat asunnosta, ja jäin yksin. Keräilin vaatteeni. Pukeuduin. Seisoin keskellä huonetta, enkä oikein tiennyt, mitä tehdä. Katsoin jalkapallojoukkueen julistetta, pelaajien kasvoja siinä. Jonkin ajan kuluttua ovea haktattiin, sillä miehet olivat unohtaneet avaimet sisälle. En olisi halunnut avata ovea, mutta ymmärsin, että minun oli pakko avata, koska muuten en pääsisi ulos.

Miehet tulivat sisään. Yksi heistä istui viereeni sängylle ja alkoi jutella minulle englanniksi. Hän puhui niitä näitä ja kairoi minulle lompakostaan kuponkeja, joilla pääsisi ilmaiseksi sisään baariin, jossa olimme aiemmin illalla olleet.

”Olisi kiva nähdä sinut siellä uudestaan”, mies sanoi ja katseksi minua hymyillen.

Minun oli vaikea ymmärtää, miten saatoin olla jonkun mielestä niin naurettava ja niin haluttava samanaikaisesti. Kiitin ja panin kupongit laukkuuni.

Lähtiessä mies, joka oli tuonut minut kämpilleen, antoi minulle suukon hyvästiksi. He olivat kai mielestään ihan tavallisia nuoria miehiä, jotka pitivät hauskaa ja nauttivat elämästä. Heillä oli ollut kiva ilta.

Minun oli vaikeaa päästä ulos rakennuksesta, sillä olin unohtanut, miten hissiä käytetään, enkä hahmottanut, mitkä

portaat johtivat mihinkin. Ulkona oli valoisa ja jotenkin outoa. Kävelin keskustan poikki. Puistossa juoksi alaston humalainen mies, etäämpänä joku huikkasi iloisesti jotain. Linnut visersivät. Löysin pyöräni sieltä, mihin olin sen jättänyt.

Pyöräilin kotiin. Kotona menin vessaan. Minuun sattui yhä, ja sisältäni valui ällöttävää limaa. Siistiydyin ja menin nukkumaan. Oli vaikea nukahtaa, sillä kehoni tuntui kummallisella tavalla vieraalta. En ollut enää neitsyt, mutta jotenkin minusta tuntui, että se ei ollut tehnyt minusta normaalia.

Seuraavana päivänä nousin sängystä ja keskityin käyttäytymään kuin kaikki olisi ihan tavallisesti.

Kolme viikkoa myöhemmin ylioppilasjuhlassa minulle taputettiin. Olin vuosikurssini paras, sain seitsemän stipendiä.

Olin päättänyt pitää lukion jälkeen väli vuoden, sillä halusin matkustaa. Kesän lopulla lähdin *au pairiksi* Ranskaan, pikkukaupunkiin Pariisin lähelle. Vähäilmeinen perheenisä haki minut lentokentältä. Heidän kotonaan vastassa olivat perheen äiti, mummo ja kolme pientä tyttöä.

Perheessä oli vaikeaa olla. Mummo oli minulle ystävällinen, mutta lähti pian pois, sillä hän oli ollut vain vierailemassa. Tytötkin olivat mukavia ja suloisia, mutta ei minulla ollut kokemusta niin pienten lasten kanssa olemisesta, minkä vuoksi olin epävarma ja jäykkä. Ulkoillessani heidän kanssaan pelkäsin, et-

tä kaksi vanhinta karkaavat ja juoksevat auton alle. En tiennyt, mitä ja mihin aikaan vauvalle piti syöttää. Olin huono keksimään leikkejä.

Vanhemmat olivat tyytymättömiä sekä minuun että toisiinsa. Heistä oli hyväksyttävää lyödä lapsia, mutta en uskaltanut arvostella heitä, enkä tiennyt mitä tehdä. Menin perheen äidin käskystä au pair -välitystoimistoon, mistä toivoin saavani apua, mutta siellä minua läksytettiin siitä, että sopeuduin huonosti. ”Sinun täytyy olla oma-aloitteisempi”, välitystoimiston työntekijä totesi.

Perheen äiti paljasti minulle, että hänen miehensä ei olisi halunnut au pairia ja että heillä oli avioliitossaan menossa kriisi. En uskaltanut sanoa, mitä ajattelin, joten yritin vain jotenkin pärjätä. Vapaapäivänä menin Pariisiin ja löysin latinalaiskortteleista pienen elokuvateatterin, jossa näytettiin *art house* -elokuvia ja jonka salin katossa oli valoja niin että tuntui kuin istuisi tähtitaivaan alla. Leikin mielikuvitusleikkiä, jossa kaikki elokuvateatterin ulkopuolinen katosi.

Ei mennyt kauaa, kun menetin toimintakykyäni: minua lapsesta asti silloin tällöin vaivanneet pahat migreenikohtaukset ilmaantuivat ja muuttuivat lähes päivittäisiksi. Kohtauksen aikana en pystynyt puhumaan enkä liikkumaan, mitä perheen oli vaikea ymmärtää. Lapset tulivat pomppimaan sänkyyni, kun pidättelin kivultani itkua ja odotin, että näköhäiriöt ja muut inhottavat oireet lakkaisivat. Suu ja kasvot puutuivat, ja puutumisen kulki läpi koko kehon. Käteni tuntuivat suurenevan ja niiden äärirajat katoavan. Kiinnostava kirjallisuushistorial-